

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

*Розвиток творчого потенціалу
майбутніх фахівців мистецьких дисциплін
як фактор їх професійної самореалізації*

Колективна монографія

БЕРДЯНСЬК – 2019

Рецензенти:

ЩОЛОКОВА Ольга – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри педагогіки мистецтв та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені А. Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

ФЕДІЙ Ольга – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання психолого-педагогічного факультету Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

КОВАЛЬ Людмила – докторка педагогічних наук, професорка, декан факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Рекомендовано до друку

*вченою радою Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 6 від 26 грудня 2019 р.)*

Автори:

Світлана СОЛОМАХА (1.1.), Юлія ГРИЩЕНКО (1.2.), Митрослава ВОВК (1.3.), Наталя ФІЛІПЧУК (1.4.), Анетта ОМЕЛЬЧЕНКО (1.5.), Віра БУРНАЗОВА (1.6.), Олена БУЗОВА (1.7.), Вікторія ГРИГОР'ЄВА (1.8.), Павло КОСЕНКО (1.9.), Юрій СМАКОВСЬКИЙ (1.10.), Світлана СЕРГІЄНКО (1.11.), Вікторія БАКУМ (1.12.), Олена МАРТИНЕНКО (2.1.), Юлія ТАРАНЕНКО (2.2.), Олена ЄМЕЛЬЯНОВА (2.3.), Олег ПЕТРИК (2.4.), Наталя КРИВУНЬ (2.5.), Олена ШАБАЛІНА (2.6.), Марина ПОГРЕБНЯК (2.7.), Тетяна МЕДВІДЬ (2.8.), Тетяна СЕРДЮК (2.9.), Руслан ПАВЛЕНКО (2.10.)

Р64 Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців мистецьких дисциплін як фактор їх професійної самореалізації : колективна монографія / Мартиненко О. В. та ін. ; за ред. А. І. Омельченко. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. – 361 с.

ISBN 978-966-197-690-9

У монографії висвітлено результати наукових досліджень колективу науковців кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету та споріднених кафедр інших університетів, здійснених за широким колом актуальних питань педагогічної та мистецької освіти.

Рекомендовано для викладачів і здобувачів мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти і культури, слухачів інститутів післядипломної освіти, аспірантів, докторантів, учителів закладів загальної середньої освіти та позашкільних закладів освіти; усіх, кого цікавлять проблеми мистецької освіти.

УДК 378.091.2:7.071-057.86

ISBN 978-966-197-690-9

© Колектив авторів, 2019

ПЕРЕДМОВА.....	5
РОЗДІЛ 1. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ БАГАТОРІВНЕВОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ.....	7
1.1. Світ естетичних цінностей у світоглядній аксіосфері вчителів мистецьких дисциплін.....	7
1.2. Етико-естетичні вектори професійного й особистісного розвитку педагога в теоретичному дискурсі.....	24
1.3. Аксіокультурний потенціал української фольклористики в контексті розвитку особистості.....	39
1.4. Потенціал музейної педагогіки у формуванні національних цінностей особистості.....	51
1.5. Теоретико-методологічні засади формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів мистецьких дисциплін.....	62
1.6. Виконавська самостійність у системі формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.....	73
1.7. Емоційно-образні паралелі в різних видах мистецтва як фактор активізації естетичного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва.....	89
1.8. Становлення суб'єктності майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти.....	100
1.9. Ситуація успіху як складова особистісно орієнтованого навчання майбутніх учителів музичного мистецтва.....	110
1.10. Формування педагогічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва в системі професійної підготовки.....	121
1.11. Особливості концертмейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....	137
1.12. Особливості роботи концертмейстера та його виконавські завдання.....	151
РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	164
2.1. Вектори успішної підготовки фахівців хореографічного профілю.....	164
2.2. Інноваційні освітні технології в процесі підготовки майбутніх учителів хореографії.....	190
2.3. Музичне мистецтво як засіб розвитку творчої уяви майбутніх учителів хореографії.....	213
2.4. Формування художньо-естетичної культури майбутніх педагогів-хореографів.....	225
2.5. Танцювальна терапія як інновація в професійній підготовці	

2.8. Формування фахових компетентностей майбутніх учителів хореографії методом проєктів в умовах вищої школи

Одним із головних завдань сучасної вищої освіти є формування комплексу загальних та фахових компетентностей, які дозволять майбутнім фахівцям упевнено відчувати себе у виробничій діяльності. Занурення студентів-хореографів в обставини, наближені до виробництва, здійснюється частіше за все під час навчальної, виконавської, виробничої або асистентської практики. Однак підготовка фахівців спеціальності «Хореографія» в закладах вищої освіти передбачає практикоорієнтоване навчання із застосуванням творчих завдань, інтерактивних технологій, серед яких проєктна діяльність повинна виконувати провідну роль.

Актуальне питання впровадження методу проєктів в систему професійної підготовки майбутніх хореографів, доцільності та проблеми його застосування в освітньому процесі вищої школи досі не було в центрі уваги науковців. Хоча метод проєктів активно застосовується у вітчизняній та закордонній дидактиці. Проєктна діяльність зарекомендувала себе як ефективна технологія навчання на різних спеціальностях. Так, Л. Бодько визначає метод проєктів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання; Ф. Беггом та І. Олійник вивчає методику застосування проєктів на уроці іноземної мови; В. Коровіна вивчає метод проєктів як форму організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення курсу «екологія»; Ю. Женжера розглядає метод проєктів як засіб розвитку дослідницької компетентності у процесі вивчення фізики. Розробку методу проєктів здійснювали Дж. Дьюї, В. Кілпатрик, Д. Снезден, А. Папандреу, В. Монда, Д. Каттерік. У вітчизняній педагогіці метод проєктів досліджували українські вчені О. Пехота, Т. Кручиніна, А. Касперський, К. Баханов. Це доводить ефективність проєктної діяльності у формуванні спеціальних компетентностей майбутніх фахівців різних галузей.

Проблеми професійної підготовки фахівців спеціальності «Хореографія» на засадах компетентнісного підходу сучасної мистецької освіти досліджують Л. Андрощук, О. Бурля, С. Забрєдовський, С. Куценко, Ю. Ростовська, О. Лиманська, Л. Цветкова та ін. Деякі аспекти формування професійної компетентності хореографів розглядають у своїх працях О. Мартиненко, О. Філімонова, Т. Фурманова та ін.

Окремо слід відзначити дослідження Л. Андрощук [1], О. Лиманської та О. Барабаш [6] щодо впровадження творчого хореографічного проєкту в професійній підготовці майбутніх учителів хореографії. Дані дослідження наголошують на актуальності вирішення питань, пов'язаних з організацією проєктної діяльності у процесі фахової підготовки майбутніх хореографів.

Метод проєктів не є принципово новим у світовій педагогіці. Він застосовувався як у вітчизняній дидактиці, так і в закордонній. Виник у 20-ті роки минулого століття в США. Метод проєктів набув поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань і можливостей їх практичного застосування для розв'язування конкретних проблем дійсності в спільній діяльності студентів. «Все, що я пізнаю, я знаю, навіщо це мені потрібно, де і як я можу ці знання застосовувати» – основна теза сучасного розуміння методу проєктів [2, 57]. Ця теза цілком збігається з практикоорієнтованим навчанням студентів спеціальності «Хореографія».

Аналізуючи сфери діяльності хореографа в сучасних умовах, слід відзначити її багатофункціональний характер. Наразі на ринку праці більш затребуваним є хореограф-універсал, готовий не тільки до артистичної діяльності (бажано в різних стилях хореографічного мистецтва), але й до викладацької, балетмейстерської та навіть режисерської діяльності одночасно. Сучасний хореограф повинен бути готовим до практичної діяльності в різноманітних умовах. Сьогодні все більш популярними в культурно-мистецькому середовищі стають синтетичні вистави: різноманітні шоу, мюзикли, естрадні вокально-хореографічні композиції, перформанси тощо, які

потребують володіння хореографами спеціальними компетентностями. Завдання профільних освітніх закладів – підготувати конкурентоспроможного фахівця, готового вирішувати професійні завдання.

Проект стандарту вищої освіти спеціальності «Хореографія» визначає ціль навчання – формування у студентів комплексу компетентностей, що забезпечить провадження педагогічної, балетмейстерської, організаційно-управлінської, науково-дослідної діяльності у сфері хореографії.

Розробники проекту стандарту пропонують формувати наступні загальні компетентності, серед яких є ті, що найефективніше можна сформувати саме методом проектування: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність генерувати нові ідеї (креативність); навички міжособистісної взаємодії; здатність розробляти та управляти проектами. Серед фахових компетентностей такими є: здатність виявляти та вирішувати проблеми (дослідницькі, творчі, організаційні) у сфері фахової діяльності; здатність здійснювати дослідницьку діяльність у сфері хореографії; усвідомлювати логіку та основні етапи наукової роботи; здатність до художньо-критичної діяльності у сфері хореографії; здатність розробляти і впроваджувати авторські інноваційні педагогічні та мистецькі методики та технології; здатність усвідомлювати синтетичну природу хореографічного мистецтва та розуміти багатоманітність його можливих зв'язків з іншими мистецтвами у хореографічному творі; здатність створювати хореографічну складову в різних мистецько-видовищних формах; здатність використовувати методи, прийоми, стратегії сучасного менеджменту, розуміти особливості фінансового та адміністративного забезпечення творчого проекту, особливості його реалізації в комерційних і некомерційних сферах; здатність продукувати креативні ідеї, обговорювати їх у команді, розробляти алгоритм їх практичного втілення в арт-проекті та ефективно вирішувати завдання з його реалізації; здатність забезпечувати організацію та функціонування професійного та

аматорського хореографічного колективу; здатність презентувати власний творчий, науковий продукт, використовуючи традиційні та інноваційні комунікаційні технології; здатність розробляти і втілювати авторські хореографічні твори різноманітні за формою, жанром, виражальними засобами з використанням традиційних та новітніх прийомів їх створення.

Зазначені компетентності якнайкраще можуть формуватися під час здійснення студентами проектної діяльності, що вимагає включення методу проектів у процес вивчення різних дисциплін, передбачених навчальним планом.

Метод проектів припускає можливість вирішення певної проблеми. У ньому передбачається, з одного боку, необхідність використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки і мистецтва. Методом завбачено певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити ту чи іншу проблему шляхом самостійних дій студентів з обов'язковою презентацією чи представленням отриманих результатів, що сприяє використанню дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

У різних джерелах можна знайти різні тлумачення поняття «метод проектів». Найрозповсюджені з них:

С. Пілюгіна розглядає метод проектів як «особистісно-орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів щодо розробки проблеми й оформлення її практичного результату» [8, 197].

І. Чечель зазначає, що «метод проектів – це педагогічна технологія, орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування до набуття нових (інколи і шляхом самоосвіти)» [9, 4].

К. Мелашенко визначає метод проектів як педагогічну технологію, що «передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дають змогу розв'язати ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учнів з обов'язковою презентацією цих результатів» [7, 13].

Проектна діяльність відрізняється від навчально-дослідницької діяльності. Р. Гуревич виділяє такі відмінності:

1) метод проектів націлений на всебічне і систематичне дослідження проблеми, розробку конкретного варіанту (моделі) освітнього продукту;

2) для навчально-дослідницької діяльності головним підсумком є досягнення істини, тоді як робота над проектом припускає одержання, передусім, практичного результату;

3) проект, будучи результатом колективних зусиль виконавців, на завершальному етапі діяльності припускає рефлексію спільної роботи, аналіз повноти, глибини, інформаційного забезпечення, творчого вкладу кожного;

4) навчально-дослідницька діяльність індивідуальна за своєю суттю і націлена на те, щоб одержувати нові знання, а мету проектування внести у межі виключно дослідження, навчаючи додатково конструюванню, моделюванню та ін. Таке навчання має здійснюватися як на матеріалі наявних навчальних предметів, так і в спеціально організованому навчальному середовищі [3, 201].

За методом або видом діяльності, яка домінує в проекті, їх можна розрізнити за видами:

- практично орієнтований проект – спрямований на рішення соціальних завдань, що відображають інтереси учасників проекту або інших осіб. Відзначається чітко визначенням із самого початку результатом діяльності учасників проекту, який зорієнтований на соціальні інтереси самих учасників роботи (розробка моделей костюмів хореографічної композиції, складання програми тематичного концерту, розробка сценарію виховного заходу, газета, відеофільм, спектакль, програма дій, довідковий матеріал тощо) Потребує продуманої структури, навіть сценарію діяльності учасників із визначенням функції кожного. Дуже важливо добре організувати координаційну роботу через обговорення, корекцію спільних дій, презентацію отриманих результатів та можливих способів використання їх на практиці, зовнішню оцінку проекту;

- дослідницький проект – це варіант наукового дослідження (вивчення історії хореографії, історії костюма). Потребує чітко продуманої структури, визначеної мети, актуальності проекту для всіх учасників, соціальної значимості, продуманих методів роботи. Такі проекти оформлюються у вигляді рефератів, доповідей, Web-сайтів, альбомів, енциклопедій тощо;

- інформаційний проект – це проект, спрямований на збір інформації про який-небудь об'єкт або з певної теми з метою аналізу, узагальнення й уявлення інформації для широкої аудиторії. Потребує чіткої структури, можливостей систематичної корекції під час проектної діяльності. До обов'язкових структурних елементів належатимуть: мета проекту – результат (стаття, реферат, доповідь, відеоматеріали тощо); предмет інформаційного пошуку – поетапність пошуку з визначенням результатів – аналітична робота над зібраними фактами – висновки – корекція, у разі потреби подальший пошук інформації – аналіз нових даних – висновки – оформлення результатів. Ці проекти оформлюються у вигляді буклетів, питальників, інформаційних стендів, рекламної продукції – це проект, що розігрується за самостійно створеним сценарієм (проблемно-рольові ситуації, основані на сучасному матеріалі, аналоги телепередач, наприклад «Життя відомих людей», «Очі в очі» тощо);

- творчий проект – це проект, що припускає вільний і часом нетрадиційний підхід до його виконання та презентації результатів. Зазвичай не має чітко продуманої структури, вона розвивається, підпорядковуючись інтересам учасників проекту. Оформлені результати можуть бути у вигляді збірника, сценарію, програми свята, хореографічної композиції, концертної вистави, навчально-тренувальної комбінації, перформансу, вистави тощо;

- ігровий проект. Його структура залишається відкритою до самого закінчення. Учасники беруть на себе певні ролі. Результати можуть визначатися на початку проекту або до його завершення. Наявний високий ступінь творчості

(імпровізації на задану тему, роліві ігри на педагогічні ситуації («Я – педагог-хореограф) тощо).

Для ефективного застосування проектних технологій у підготовці майбутніх хореографів слід дотримуватися наступних педагогічних умов:

- 1) значущість у дослідницькому і творчому плані проблеми та її усвідомлення учасниками освітнього процесу (студенти повинні усвідомлювати теоретичну і практичну значущість завдань для їх професійного зростання);
- 2) професійна спрямованість та реальність виконання запропонованих завдань (проекти мають бути пов'язані з майбутньою професійною діяльністю і мати практичне значення);
- 3) структуризація змістової частини проекту (чітке планування етапів виконання проекту);
- 4) самостійність студентів у виконанні проектів (важливо чітко встановити обсяг і зміст самостійної роботи кожного учасника проекту);
- 5) використання дослідницьких методів;
- 6) суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників освітнього процесу;
- 7) ресурсно-диференційований підхід до використання проектних методик, що передбачає урахування можливостей викладача та рівня підготовленості й індивідуальних особливостей студентів;
- 8) адекватність системи контролю за виконанням проекту відповідно до складності завдань (форми та методи контролю повинні бути методично обґрунтованими)

Для підготовки студента до проектної діяльності важливим етапом є ознайомлення з методологічним підґрунтям та можливостями.

Будь-який проект проходить різні стадії, послідовність задається певним алгоритмом, схемою проекту. Можна виокремити основні стадії життєвого циклу проекту:

1. Ідентифікація:

- а) визначення ідеї проекту;

б) визначення його цілей;

в) аналіз ідей та відбір кращої з них;

г) попередній аналіз можливостей для здійснення проекту.

2. Розробка: ця стадія розпочинається, коли відібрана з-поміж інших ідея проекту, з'ясована його мета. Розробка передбачає пошук відповідей на питання, пов'язані з технологіями здійснення проекту: Хто здійснюватиме? Якими засобами? Які матеріальні витрати необхідні? Які труднощі можуть виникнути і як їх уникнути?

3. Експертне оцінювання проекту. При підготовці проектів важливо спрямувати студентів на вивчення спеціальної літератури, користуватися довідниками, провести систематичне дослідження, а потім вибудувати проектну модель і презентувати її експертам. Фахівцями докладно аналізуються всі аспекти проекту та можливості його виконавців. Експертами можуть бути: викладачі, діячі хореографічного мистецтва, керівники хореографічних колективів, студенти, що не були учасниками розробки проекту, наукова установа, група незалежних фахівців, представники громадськості.

4. Демонстрація проекту.

Всебічний аналіз проекту експертами дає можливість удосконалити проект так, аби можна було братися до його реалізації. Мета демонстрації творчого проекту полягає в тому, щоб показати остаточний результат виконаної роботи. Розуміння того факту, що результати роботи побачать не лише одногрупники, стає додатковою мотивацією серйозного ставлення до виконання поставленого завдання, що зумовлює отримання кращих результатів.

Проекти можуть мати найрізноманітнішу спрямованість. Як приклад можна навести наступні творчі проекти з навчальних дисциплін спеціальності «Хореографія»:

- створення презентації з визначеної теми (дослідницький індивідуальний проект з теоретичних навчальних дисциплін: «Історія хореографії», «Історія мистецтва», «Основи сценографії», «Історія костюму» тощо);

- театралізована вистава на задану тему (дослідницький, творчий, інформаційний, практично орієнтований груповий проєкт з теоретичних навчальних дисциплін: «Історія хореографії», «Історія мистецтва», «Основи сценографії», «Історія костюму» тощо);

- створення навчально-тренувальної або танцювальної комбінації (індивідуальний, творчий, практично орієнтований міні-проєкт з практичних навчальних дисциплін: «Класичний танець», «Сучасний танець», «Народно-сценічний танець» тощо);

- розробка положення конкурсу хореографічного мистецтва (інформаційний, творчий індивідуальний або груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Методика роботи з хореографічним колективом», «Менеджмент соціокультурної діяльності», «Організація танцювальних шоу-програм»);

- розробка реклами власної хореографічної студії (інформаційний, творчий індивідуальний проєкт з дисциплін: «Методика роботи з хореографічним колективом», «Менеджмент соціокультурної діяльності»);

- розробка бізнес-плану майбутньої хореографічної школи (дослідницький, творчий, інформаційний проєкт у міні-групах з навчальних дисциплін «Методика роботи з хореографічним колективом», «Менеджмент соціокультурної діяльності»);

- постановка хореографічної композиції різної складності (творчий, практично орієнтований індивідуальний або груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Мистецтво балетмейстера», «Композиція і постановка танцю»);

- створення вокально- (музично-) хореографічної композиції зі студентами спеціальності «Музичне мистецтво» (творчий, практично орієнтований груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Організація танцювальних шоу-програм», «Мистецтво балетмейстера»);

- створення хореографічних вистав (творчий, практично орієнтований дитячі вистави, одноактні балети) (груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Організація танцювальних шоу-програм», «Мистецтво балетмейстера»);

- створення перформансів (дослідницький, інформаційний, творчий, практично орієнтований груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Організація танцювальних шоу-програм», «Мистецтво балетмейстера»);

- створення тематичної концертної програми зі сценарієм (творчий, практично орієнтований груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Організація танцювальних шоу-програм», «Мистецтво балетмейстера»);

- створення (участь) шоу-програми, музичної вистави, мюзиклу (творчий, практично орієнтований груповий проєкт з навчальних дисциплін: «Організація танцювальних шоу-програм», «Мистецтво балетмейстера»).

Важливою умовою для вдалої реалізації творчого проєкту є усвідомлене ставлення студентів до цього процесу, наявність методичних рекомендацій, проміжний та підсумковий контроль і демонстрація творчого проєкту.

Долучати до проєктної діяльності студентів-хореографів варто з першого року навчання: спочатку як глядачів, виконавців, незалежних експертів, а потім як творців. При цьому студенти повинні чітко розуміти завдання, що перед ними ставляться, мати методичний супровід та розуміти критерії оцінювання їхньої діяльності у творчому проєкті.

При використанні проєктних технологій в освітньому процесі змінюється і роль викладача. Різно підвищується об'єм його консультацій та діалогів зі студентами. Авторитет викладача тепер базується на вмінні стимулювати ту розумову та творчу активність студентів, у якій вони самі особисто зацікавлені заради успіху в прийнятій ними проєктній діяльності. Під час роботи над проєктом викладач лише радить загальний напрямок і головні орієнтири пошуку.

Викладач у спілкуванні з творчими групами студентів, які розробляють певний проєкт, використовує проєктно-конструкторський підхід, адже життєвий цикл проєкту має декілька стадій і природньо, що на кожному з етапів студенти можуть помиляться, висловлювати помилкові гіпотези, неправильне припущення, і тут роль викладача є консультативною [4].

Педагогічна цінність співпраці викладача зі студентами при виконанні проєктів надзвичайно висока. Викладач виявляє демократично-гуманний стиль спілкування, має змогу виявити свою компетентність у дослідженні і розробці проєкту, виступає кваліфікованим експертом-консультантом. Авторитет викладача в проєктній діяльності базується на здатності бути ініціатором цікавих питань.

Важливо, що студенти працюють у різних за складом групах і набувають соціально важливих навичок (бути командою однодумців, зорієнтованих на справу). Під час цієї проєктної роботи розвивається вміння бачити себе з боку, критично аналізувати свої досягнення, реально бачити можливості самовдосконалення.

З метою аналізу головних принципів та фаз проведення проєкту на практиці та розвитку фахових компетентностей майбутніх хореографів у проєктній діяльності розглянемо досвід створення колективного дослідницького, інформаційного, творчого, практико-орієнтованого проєкту «Хореографічний перформанс «Отямся» на екологічну тему» студентів спеціальності «Хореографія» Київського університету імені Бориса Грінченка, що був реалізований зі студентами Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини під час V Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи», яка відбулася у м. Умань 18-19 жовтня 2018 року.

З метою кращого розуміння технології підготовки та реалізації представимо зазначений проєкт із зазначенням основних фаз, видів діяльності, методів та технологій, строків виконання та академічного контролю.

Основні стадії життєвого циклу проєкту «Хореографічний перформанс «Отямся» на екологічну тему»:

1. Ідентифікація (тривалість етапу – 1,5 тижні):

а) визначення ідеї проєкту: проблеми екології;

б) визначення його цілей: звернути увагу людей на руйнування навколишнього середовища; визначення значущості проблеми в дослідницькому і творчому плані (контроль – доповідь з зазначеної теми);

в) аналіз ідей та відбір кращої з них: студенти самостійно упродовж тижня вивчали стан розробки актуальної проблеми екології в різноманітних джерелах (статті, документальні фільми, опитування людей, художня література), стан розкриття проблеми у мистецтві (образотворче, літературне, драматичне, хореографічне). Одинадцять студентів під час мозкового штурму в зазначений день пропонували свій сценарій, сюжетну лінію, у результаті прийшли до компромісу, об'єднавши кілька цікавих ідей в один сценарій (етап тривав 1 тиждень, контроль – доповіді, презентація сценаріїв майбутньої вистави);

г) попередній аналіз можливостей для здійснення проєкту (визначили кількість танцівників (студенти закладів вищої освіти: Київський університет імені Бориса Грінченка, Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини), необхідний реквізит, технічні засоби, костюми, прорахували їхню вартість; зробили ретельний аналіз місця здійснення танцювального перформансу (можливість озвучки, зручність для танцювання, наявність потенційного глядача, можливості обраного майданчика у розкритті ідеї перформансу) (етап тривав 3 дні, контроль – план-проспект перформансу, фінансовий план витрат на закупівлю реквізиту).

2. Розробка (тривалість етапу – 3 тижні):

Написання лібрето, пошук музичної основи, технічна обробка (мікшування) музики, розробка образів, створення лексичного тексту, малюнків. У ході розробки початковий сценарій був значно змінений (етап тривав 3 тижні, контроль – лібрето та музична композиція, танцювальні комбінації).

3. Експертне оцінювання проєкту (тривалість – 1 день):

Студенти презентували ідею, лібрето, ескізи костюмів, реквізит та чорновий варіант перформансу у власному виконанні викладачам кафедри хореографії. Отримали пропозиції, які були враховані під час постановки перформансу на студентах Уманського університету (контроль: виконання перформансу).

4. Постановка:

Розводка перформансу на місці (Національний дендрологічний парк «Софіївка» в Умані): підключення музичної апаратури, вивчення хореографічного тексту та композиції зі студентами Уманського університету, робота над акторською майстерністю (тривалість етапу – 1 день).

5. Демонстрація проєкту (залучення фотографа, відеорежисера) (тривалість – 45 хвилин).

6. Аналіз творчого проєкту:

- з викладачами та студентами Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини;

- з викладачами та студентами Київського університету імені Бориса Грінченка;

- самоаналіз (контроль – доповіді студентів).

Даний проєкт дозволив студентам у повній мірі проявити свою творчість, продемонструвати комунікативну, аналітичну, дослідницьку, організаційну, постановницьку, виконавську, менеджментську та управлінську компетентності, здатність креативити та гідно представляти авторський творчий продукт.

Цей проєкт став основою їхнього випускного творчого проєкту – вистави «The 7-ven», який вони реалізовували самостійно: від ідеї до втілення, повністю підтвердивши доцільність застосування методу творчого проєкту у формуванні професійних компетентностей майбутніх хореографів.

Результати дослідження доводять, що фахові компетентності майбутніх хореографів, визначені проєктом стандарту вищої освіти зі спеціальності

«Хореографія», можуть ефективно формуватися під час здійснення студентами проєктної діяльності, що вимагає включення методу проєктів у процес вивчення різних дисциплін, передбачених навчальним планом.

Досвід створення запропонованих творчих проєктів, які втілюються в освітньому процесі спеціальності «Хореографія» в Київському університеті імені Бориса Грінченка може бути використаний у ЗВО, де впроваджені освітньо-професійні програми галузі знань 02 «Культура і мистецтво», а також 01 «Освіта» для мистецьких спеціалізацій.

Подальші дослідження можуть бути націлені на пошук та вдосконалення нових підходів до впровадження проєктних технологій в освітній процес хореографів з метою формування їх фахових компетентностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Л. М. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії в процесі постановки творчого проєкту «Право на життя: хореографія проти наркоманії та алкоголізму». *Мистецтво та освіта*. 2014. № 4. С. 55-58.
2. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення курсу. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2009. 100 с.
3. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С., Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. посіб. /за ред. Гуревича Р. С. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
4. Козинець І. Проєкт як засіб формування творчої особистості студента / І Козинець: *матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» (грудень, 2013)*: <http://oldconf.neasmo.org.ua/>.
5. Куценко С. Використання творчих завдань у процесі формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії на заняттях народно-сценічного

танцю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 7 (33). С. 277-287.

6. Лиманська О. В., Барабаш О. В. Реалізація творчих проєктів як складова професійної компетентності майбутнього вчителя хореографії. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Випуск 163.

7. Мелашенко К. М. Технологія проєктного навчання. Завуч, Київ. 2006. № 13. С. 12-14.

8. Пилюгина С. А. Метод проєктної діяльності в Інтернеті и его развивающие возможности. *Школьные технологи*. Москва. 2002. № 2. С. 196-199.

9. Чечель И. Д. Метод проєктов: субъективная и объективная оценка результатов. *Директор школы*. Москва. 1998. № 4. С. 3-10.

2.9. Інноваційні практики у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії

Перебудова освітньої системи в Україні передбачає вдосконалення та ефективне підвищення професійної підготовки майбутнього педагога.

Розв'язання проблеми виведення освіти на рівень досягнень сучасної цивілізації, досягнення якісно нового рівня підготовки майбутніх учителів не можливе без широкого використання новітніх інформаційних технологій, оскільки вони дозволяють підсилити вплив на аудиторію, активізувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти, інтенсифікувати навчання та суттєво підвищити якість освітнього процесу.

Традиційно в процесі навчання використовуються, передусім, вербальні методи надання інформації. Проте фізіологами встановлено, що пропускна здатність слухового аналізатора людини є значно менша, ніж зорового – 50 тис.біт/сек і 5 млн.біт/сек. відповідно. Таким чином, при словесному способі навчання не використовуються всі можливості людини сприймати інформацію. Усунення цього недоліку можливе завдяки використанню сучасних мультимедійних та аудіовізуальних засобів навчання, які спроможні відтворювати навчальну інформацію в різних видах (візуальну, звукову та комбіновану аудіовізуальну), що дає змогу педагогу значно підвищити продуктивність та ефективність освітнього процесу [10, с. 4].

Мета статті полягає в наступному: висвітлити теоретичні аспекти педагогічного потенціалу мультимедійних і аудіовізуальних засобів у навчанні та показати особливості їх практичного використання для удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів хореографії.

Медіаосвіта як фактор естетичного розвитку особистості активно досліджувалася різними вченими. Зокрема, провідний спеціаліст у цій галузі Ю. Усов [12] вважав, що медіаосвіта – це процес розвитку особистості засобами та на матеріалі засобів масової комунікації. На думку О. Коношевського [4],

СЕРГІЄНКО Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

1.11. Особливості концертмейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

БАКУМ Вікторія, викладачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

1.12. Особливості роботи концертмейстера та його виконавські завдання.

МАРТИНЕНКО Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету, заслужена працівниця культури України.

2.1. Вектори успішної підготовки фахівців хореографічного профілю.

ТАРАНЕНКО Юлія, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

2.2. Інноваційні освітні технології в процесі підготовки майбутніх учителів хореографії.

СМЕЛЬЯНОВА Олена, старша викладачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

2.3. Музичне мистецтво як засіб розвитку творчої уяви майбутніх учителів хореографії.

ПЕТРИК Олег, професор, заступник завідувача кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка, провідний соліст балету Львівського національного театру імені Соломії Крушельницької, заслужений артист України, народний артист України.

2.4. Формування художньо-естетичної культури майбутніх педагогів-хореографів.

КРИВУНЬ Наталя, викладачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

2.5. Танцювальна терапія як інновація в професійній підготовці майбутніх учителів хореографії.

ШАБАЛІНА Олена, кандидатка мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри сучасної та бальної хореографії Харківської державної академії культури.

2.6. Хореодослідження як досвід творення східноєвропейського сучасного танцю.

ПОГРЕБНЯК Марина, кандидатка мистецтвознавства, доцентка кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, докторантка Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Г. Рильського НАН України.

2.7. Загальноестетичні засади та світоглядні ідеї художньої культури Європи кінця XIX – поч. XXI ст. як передумови виникнення нових напрямів театрального танцю.

МЕДВІДЬ Тетяна, кандидатка мистецтвознавства, доцентка, завідувачка кафедри хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

2.8. Формування фахових компетентностей майбутніх учителів хореографії методом проєктів в умовах вищої школи.

СЕРДЮК Тетяна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

2.9. Інноваційні практики у фаховій підготовці майбутніх учителів хореографії.

ПАВЛЕНКО Руслан, викладач кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.